

maleren
**Peder Mørk
Mønsted**



ERIC MAURICE FONSENIUS

FORORD

Denne serie af små informative bøger skulle gerne udstyre læseren med en basisviden om nogle af Danmarks mest berømte kunstmalere. Hvis bøgerne derudover også er med til at inspirere til mere, som f. eks. at gå på museer og kunstudstillinger for at se de originale malerier eller besøge kunstauktioner og gallerier, så har de levet op til deres hensigt.

Hver bog kommer med en kort biografi og en oversigt over kunstnerens værker med angivelse af titel og om muligt produktionsår, størrelse og ejerforhold. Hvordan de forskellige malerier skal fortolkes er derimod overladt til læseren selv.

Jeg har efter bedste evne forsøgt at præsentere malerierne i kronologisk orden, men ikke alle malere har desværre været lige nøjagtige med at datere deres værker. Forbehold tages mod eventuelle forfalskninger, som kan have sneget sig med i bogen. Vær også opmærksom på, at de fleste af de viste malerier er beskåret, således de passer til bogformatet.

Peder Mørk Mønsted blev født den 10. december 1859 i Balle Mølle ved Grenå på Djursland som søn af Otto Christian Mønsted og Thora Johanne Petrea Jørgensen. Faderen blev født på godset Fævejle den 25. marts 1834 og blev den 18. september 1857 gift med Thora i Tilst ved Århus. I bryllupsgave købte Ottos far Balle Mølle med tilhørende gård og bageri til det nygifte par, således de havde et grundlag for at klare sig selv og stifte familie. Allerede den 21. maj 1858 fik parret deres første søn, som blev døbt Niels. Det blev dog kun til ca. 10 år på møllen, for faderens helbred var ikke det bedste. Gård og mølle blev forpagtet bort og i stedet flyttede familien til Århus, hvor faderen åbnede forretning i Søndergade 3 med salgskontor for Klasselotteriet og senere også et fotostudie.



1875. Fævejlegård ved Kolindsund.

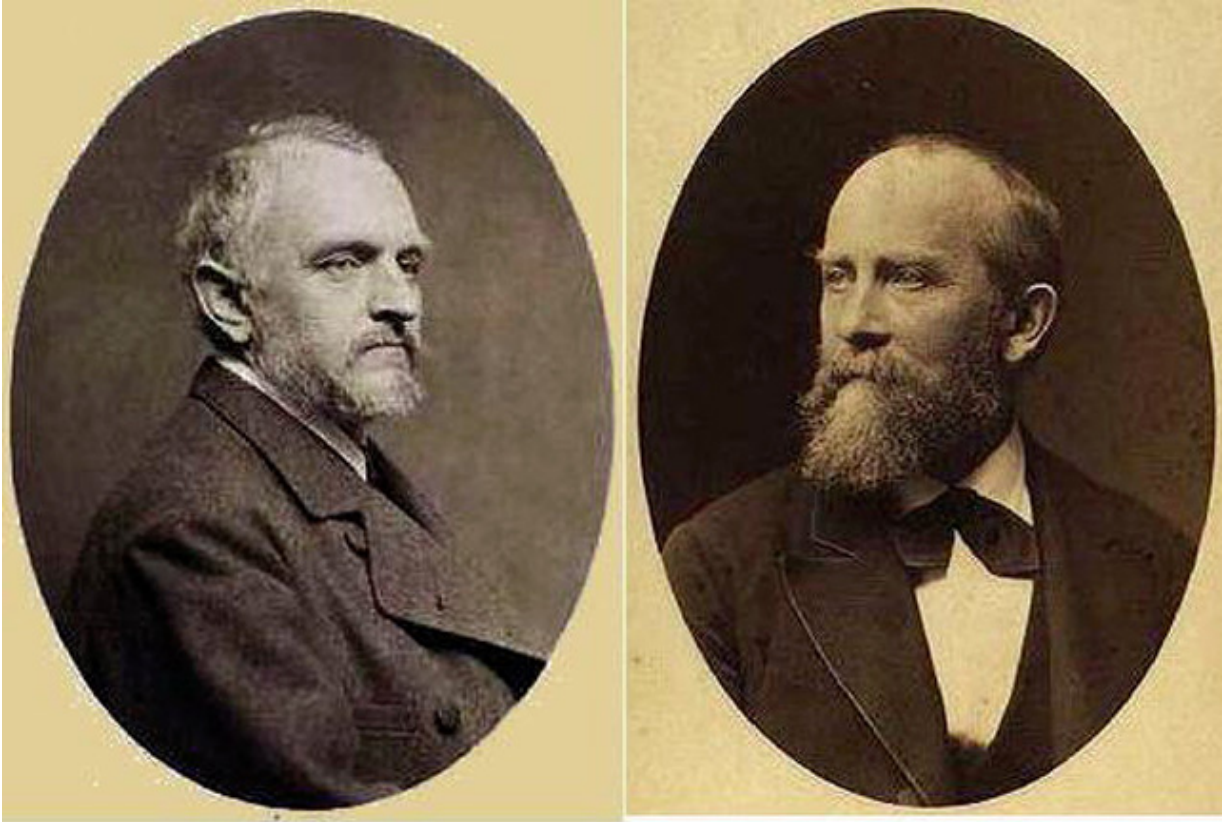
Peter Mønsted 19 år.



Kunstakademiet i København.

Malerskolen på akademiet.

Da familien flyttede til Århus var Peder blevet 7 år gammel og lige begyndt i skole. Det gik ret hurtigt op for faderen at Peder havde talent for at tegne og male, og han fik ham optaget på Arveprins Ferdinands Håndværks- & Tegneskole i Århus. På tegneskolen blev han bl. a. undervist af landskabsmaleren Andreas Fritz. I oktober 1875, kun 15 år gammel, blev Peder optaget på Kunstakademiet i København og modtog her undervisning af lærere som Frederik Nikolai Vermehren, Julius Exner og Niels Simonsen. Studiet på Kunstakademiet varede indtil januar 1879, hvorefter han tog tilbage til Århus. Indtil 1884 opholdt Peder sig på forældrenes bopæl i Søndergade. I denne periode aftjente han sin værnepligt ved fodfolket, som dengang varede 6 måneder. Det var ikke ualmindeligt at man boede hjemme under sin soldatertid, hvilket Peder også gjorde. Et sådant arrangement blev kaldt kantonnement.



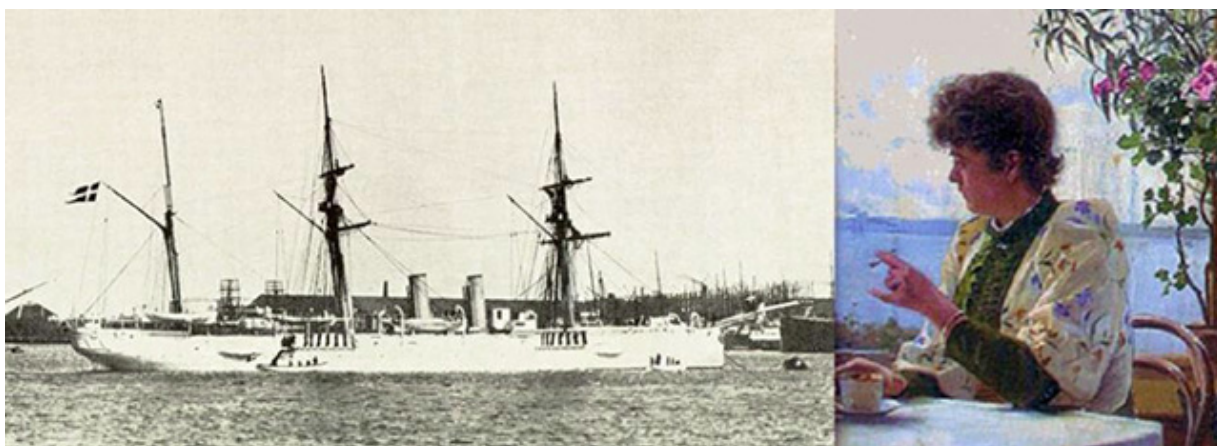
Andreas Fritz

Frederik Nikolai Vermehren

Efter et kort ophold på Peder Severin Krøyers malerskoie tog Peder på sin første udlandsrejse, der gik til Rom og videre til Capri. Her blev han desværre syg, men kom sig og var i stand til at fortsætte rejsen til Schweiz og derefter videre til Frankrig, hvor han tilbragte 4 måneder af vinteren 1882-83 som elev hos salonmaleren William Adolphe Bouguereaus i La Rochelle.

I årene 1885 til 1887 boede Peder skiftevis i København og hos forældrene i Århus. I København havde han bl. a. adresse på Colbjørnsensgade 16a og i Frederiksborggade 42. I 1887 var Peder igen på rejse sydpå til sine foretrukne destinationer i Schweiz og Italien. I 1888 flyttede han ind i en lejlighed i Smallegade 22 på Frederiksberg, og her mødte han sin kommende hustru Elna Mathilde Marie Sommer født 6. september 1869, og altså på dette tidspunkt 18 år

gammel, Peder er 28. Elna er datter af grosserer Laurits Carl Amondin Sommer og hustru Caroline Thomasine Amalie Meyer boende sammesteds. Allerede året efter, den 14. marts 1889, blev de viet i Frederiksberg Kirke og kort tid efter gik det sydpå på bryllupsrejse til Schweiz, Italien og Algier. Hjemvendt fra bryllupsrejsen flyttede det nygifte par ind i en lejlighed på Steen Blichersvej 2, 3. sal på Frederiksberg. Her kom deres første barn, pigen Karen til verden den 27. oktober 1889, men hun døde desværre kun 10 dage efter den 8. november. Dødsårsagen er ikke oplyst. 14. september året efter fødtes deres 2. barn, sønnen Knud.



Korvetten Skt. Thomas

Kunstnerens hustru

I 1892 rejste Peder og familien med korvetten Skt. Thomas til Middelhavet og var i et halvt år gæster hos Kong Georg 1. af Grækenland, som var af dansk afstamning. Under sit ophold malede han flere portrætter af den kongelige familie og afsluttede rejsen med en afstikker til Ægypten, hvor han malede en del ørkenmotiver og portrætter af lokalbefolkningen.

Den 13. juli 1894 fødtes Olga Edith som parrets 3. barn. Parret blev boende på Steen Blichersvej indtil 1896, hvorefter familien flyttede til Madvigs Allé 7, 3. sal også på Frederiksberg. Her fødte Elna yderligere 2 børn, Georg Otto

den 15. juni 1896 og Tage den 26. december 1899. Georg Otto døde dog ca. 4 måneder efter fødslen den 9. oktober som følge af indre blødninger. Ved folketællingen 1901 blev det således også rigtigt angivet, at parret havde fået 5 børn, hvoraf de 3 var levende.



Clasens Hotel i Sæby

Fra hotellets have

Sommeren blev ofte tilbragt i det jyske mere specifikt på Clasens Hotel i Sæby. Omkring århundredeskiftet var det et kendt mødested for berømtheder blandt malere, skuespillere og forfattere som bl. a. Herman Bang, Holger Drachman, Henrik Ibsen m. fl. For Peder var det en slags arbejdsferie, og dagens lyse timer blev brugt til at male motiver fra den smukke skov ved Sæby, mens aftenen blev tilbragt i festligt lag med hotellets andre gæster. Når vejret tillod det foregik dette i hotellets have, der var udsmykket med kulørte lamper og genlød af levende musik fra det lokale Kjærs Orkester.

Peder Mørk Mønsted var sandsynligvis en af Danmarks mest produktive kunstmalere, og efterspørgslen efter hans malerier var stor. Alle, der følte sig hørende til det bedre borgerskab, måtte simpelthen have en Mønsted hængende på væggen. Selv om Peder slækkede lidt på kvaliteten for at følge med efterspørgslen, så var priserne stadigvæk høje og

pengene strømmede ind. I 1902 flyttede Peder og familien ind i en nyopført luksusvilla på Viggo Rothes Vej 31 i Charlottenlund. Villaen var tegnet af den kendte arkitekt Thorvald Jørgensen, der også havde tegnet Christiansborg.



1911. Peder Mørk Mønsted og hans hustru Elna portrætteret af kunstneren selv.

Ved en folketælling i 1916 boede datteren Olga og sønnen Tage stadigvæk hjemme hos forældrene. Den ældste Knud var blevet uddannet som arkitekt, havde giftet sig og var flyttet hjemmefra. I 1920 havde alle børnene forladt reden, og Peder og hans hustru flyttede til en mindre villa på Odinsvej 7, den nuværende Asgårdsvej på Frederiksberg. Det blev til 18 gode år her og Peder nærmede sig nu de 80 år. Der fulgte nu korte ophold i lejligheder på Strandvejen 61, 2. sal og Helsingørvej 7 i Fredensborg. 20. maj 1940 døde Peders kone Elna Mathilde 70 år gammel, og han flyttede ind hos sin ældste søn Knud på Frederik den 6. Allé 10, 4. sal. Peder var på dette tidspunkt syg med

prostatakræft og den 20. juni 1941 afgik han ved døden 81 år gammel. Peder blev kremeret den 25. juni på Søndermarks Krematorium og urnen nedsattes på Garnisons Kirkegård, hvor der også blev rejst et mindesmærke for maleren, som dog senere blev nedtaget igen.



Peder Mørk Mønstedes gravsted på Garnisons Kirkegård.

Peder Mørk Mønsted var nok Danmarks ypperste repræsentant for den del af malerkunsten, der betegnes realisme. Altså det at kunne male et landskab eller et portræt så naturtro, at beskueren var i tvivl, om det var et foto. Mønstedes yndlingsmotiver var den nyudsprungne bøgeskov med anemoner i skovbunden og et stille vandløb, hedelandskabet med de vidtstrakte lyngbakker, men først og fremmest dagliglivet i landsbyen rundt om i det danske land. Han var især fremragende til at skildre sollysets vej ned gennem de tætte trækroner og spejlingen af træer og himmel i det stillestående vand. Snetunge landskaber var ligeledes et motiv som Mønsted dyrkede, og han foretog i

den forbindelse flere rejser til Norge. Det blev også til en del portrætter, bl. a. af den græske kongefamilie og skuespilleren Olaf Poulsen m. fl., men Peder foretrak så afgjort landskabsmaleriet og den friske natur.

Peder Mønsted debuterede på decemberudstillingen i 1874 kun 15 år gammel, og fra 1879 var han en hyppig deltager på Charlottenborgs forårsudstillinger. Han var med på Verdensudstillingen i Paris i 1889, samme år også på Salon de Paris og i 1892 på Glaspalast i München. Han deltog ligeledes på den nordiske udstilling i 1888 i København og på rådhusudstillingen i 1901 sammesteds.

De fleste af Peder Mønstedes billeder findes i dag i privat eje, og kun ganske få er udstillet på museer og kunstudstillinger rundt om i verden. Fra tid til anden ser man eksempler på kunstnerens malerier til salg hos de store auktionshuse, og priserne varierer meget alt efter kvaliteten lige fra under 10.000 til 60. - 80,000 kroner. Det hidtil dyreste Mønsted med titlen "En forårsdag i skoven ved Sæby Å" (Se side 27) opnåede i 2016 et hammerslag på 1,2 millioner kroner.



1911. Foto af Peder Mørk Mønsted i sit atelier på Frederiksberg.



